

Vsacemu izmej učiteljstva je dolžnost, na tanko izpolnjevati sklepe, katere učiteljski zbor ukrepa v svojem področji.

VII. O razdelitvi v razrede.

§. 41. Ljudske učilnice se imenujejo potem, po kolikor imajo razredov, kateri se štejejo brez vsporednih razredov: enorazredna ljudska učilnica, dvo-razredna i. t. d.

§. 42. Vsi učenci se po številu učiteljev ali združijo samo v en razred ali razdelé na več razredov.

Vsak razred, v katerem so otroci razne starosti in znanosti, razpada v več razdelkov.

§. 43. Po učilnicah, koder je po več razredov, štejejo se razredi od zdo-laj gori: prvi, drugi, tretji razred i. t. d.

Enako imenujejo se tudi razni razdelki razreda.

§. 44. Učence je v razrede ali razdelke razdeliti po znanostih, a tudi na starost se je primerno ozirati.

Od izpolnjenega dvanajstega leta starosti je dečke (faute) in dekleta vsake posebej razločene učiti, ako se kolikaj more. Po četverorazrednih in večrazrednih šolah je ta ločitev vselej in povsod ukazana.

§. 45. Po enorazrednih šolah se morejo vsi učenci, ako jih je nad petdeseti, razdeliti v dve skupini, a vsaka se uči ob svojem posebnem času dneva. V družbi z dečki spodnjih stopinj starosti je učiti tudi dekleta obeh zadnjih stopinj starosti.

§. 46. Po večrazrednih šolah naj učiteljstvo (učiteljski zbor) otroke razkroji v razrede in razdelke tako, kakor velevalo razmere, o čemer naj précej ob začetku šolskega leta po krajni učilnični oblasti poroči okrajni učilnični oblasti.

§. 47. Otroci prvih štirih šolskih let naj se uče najmenj po 18 in največ po 24 ur na teden, a otroci naslednjih šolskih let praviloma (§. 13) najmenj po 24 in največ po 28 ur.

Po enorazrednih šolah s poldnevnim ukom ima prva skupina po 12, druga po 18 ur uka na teden.

§. 48. Otroci se iz razreda v razred in po razredih iz razdelka v razdelek predevajo praviloma konci šolskega leta.

Otroke, kateri se izimkoma sprejmó mej šolskim letom, naj šolski voditelj po njih preskušnji dne v tist razred ali razdelek, kateri je njihovim dozdanjim vednostim primeren.

§. 49. Kjer so v enem razredu učenci razne starosti in jih je zategadelj v razdelke razkrojiti, naj učitelj skerbi, da imajo primerna opravila tudi tisti razdelki, katerih takrat ne uči on. Dovoljeno je tudi stvar tako urediti, da se učenci ponavljáje vadijo y tem, kar jim je učitelj že razložil, ako se to pod učiteljevimi očmi takisto godí, da je baš na podporo posrednjemu uku.

(Dalje prih.)

Drobtinice iz dnevnika slovenskega učitelja.

Spisuje Josip Levičnik.

Moto: „Nulla dies sine linea“
Stari rimljanski pregovor.

Nadaljevaje sadjerejni uk govorilo se je o njegovi razdelitvi v razna plemena, in sicer v naslednja:

a) peščeno ali mehko sadje;

- b) koščeno sadje;
- c) jagode in
- d) lupinasto sadje.

Pri peščenem in koščenenem sadju, t. j. pri jabelkah, hruškah, češnjah, slivah, češpljah, marelicah in breskvah tiči seme v sredi sadeža, tedaj je njegovo vnanje, — strók ali luščina — za vzitek; pri lupinastem sadju pa se nahaja sad v sredi lupine.*) Vsi le-ti sadeži pa so divji, ali pa žlahtni. Divja sadna drevesa rastejo brez vse človeške pripomoči; žlahtna pa morajo po umetnosti in gleštanju biti oskerbovane, da nam potem rodijo lepi in žlahni sad. Da sadna drevesa dobivamo naj več iz semen, je sploh znano. Navadno semena rodijo drevesa svojega plemena, vendar s to razliko, da pri peščenem sadju (pri jabelkah in hruškah) dobivamo iz semena slabejši zarod, kakor nam ga daje materno deblo; pri koščenenem sadju pa se pogosto požlahtni zarod sam, t. j. novega mladega drevesca sad zboljša se brez človeške pripomoči. Ona drevesa tedaj, ki nam v novi rasti dajejo slabejši zarod, moramo požlahnovati, kajti po tem pravilu drevo tako rekoč prisilimo, da nam móra dati dobrega sadja. Ker požlahnenje dreves pride še pozneje na versto, hočemo tu naj prej nekoliko o semenih in par besedi tudi še o drevesnicah spregovoriti. Seme imamo za naj bolj naravnega roditelja mladih drevesic, drevesnico ali drevesno šolo pa imenujemo oni kraj, kjer si jih izrejamo. Da svet mora biti za to dober, omenili smo že v zadnjem sestavku. Gnojiti drevesnicam se ne svetuje; pač pa naj se zemlja pripravlja na prihodno rodovitnost s tem, da se kakih 5 ali 6 tednov poprej globoko izkoplje in prerahlja, kar pa se pred setevjo ali sadenjem semen more zopet ponoviti. Ako bi bilo gnojenje neobhodno potrebno, naj se stori to s kompostom, ki se napravlja iz sožganih rastlin itd. Tudi o dobri legi drevesnic se je v zadnjem sestavku govorilo; danes naj se dodá še to, da naj bodo gredice ravne, ker bi sicer o deževjih lahko voda semena in tudi mlada drevesca poplaknila in odnesla. Nasvetovale so se za sejanje semen zlasti manjšim sadjerejcem tudi vertne gredice (Mistbeetchen), kar je v njih seme pred raznim merčesom in škodljivimi živalimi bolj zavarovano.

Ker je tedaj seme tako rekoč oče novih drevesic, zasluži torej tudi vso pozornost sadjerejčeve. Perva pogoja je, da je popolnoma zrelo in tacega moremo dobiti le od popolnoma zrelega sadja. Ne dovolj zrela, ali pa tudi prestara semena ne veljajo; eno leto staro seme daje naj boljšo gotovost kalitve; kar je čez, je že dvomljivo,

*) To so sicer navadne reči, katerih bi skoraj navedavati treba ne bilo, ako bi ne spadale v naravoslovje, na kar se mladina mimogredé lahko nekoliko zavraca. Pis.

razun pri kostanjih in orehah, ki kalivost dalj ohranijo. Seme si moremo nabrati iz sadja in naj bolje je, ako se mladina k temu priganja; — jabelčnih in hruševih pešek pa nam mnogo dajo tudi moštovi ostanki. Je li seme dobro ali ne, se lahko s tem poskusi, da se peške, zlasti češnjeve, jabelčne in hruševe, vsujejo v kako z vodo nalito posodo. Kar je dobrih semen, potonejo, puhle in nerodovitne ostanejo plavajoče na poveršju. Kar smo nabrali semena v jeseni ali čez zimo, je dobro, da ga shranimo v kako leseno posodo ali kaki pisker in sicer naj se vloži ena versta semena, ena versta pa suhega peska. Pesek namreč stori seme že nekako pripravno za prihodno setev. Preden se seme vseje, naj se pusti tudi še pred kaliti. To se zgodi s tem, da se posoda s semenom postavi 14 dni pred setevjo na kak topel kraj, n. pr. na solnce ali v toplo stanico. Seme začinja vsled tega kaliti, se razvijati, rasti, ter gnati koreninice malim žilicam enake. Kaj mikavno je opazovati to razvijanje prihodnih mladih drevesic. Na dveh mestih se prikaže mlado življenje, ena bilkica gré kot koreninica v zemljo, druga pa kot stebelce na kviško. Kjer pa se to razvijanje ne pokaže, je znamenje semenove neplodnosti. V toplih krajih predkalenje semen ravno ni neogibno potrebno, vendar pa priporočanja vredno; v krajih merzlejega podnebja naj se to nikakor ne opušča.

Ali naj se semena sejejo in sadijo v jeseni ali spomladi, so si sadjerejci navskrižnih misli. Jesensko sejanje in sadenje je v nevarnosti zastran mnogih podzemeljskih živalic in tudi gledé mraza; če se pa že v jeseni hoče sejati, naj se vsaj gredice vselej zagernejo s slamo, praprotjo ali s kaj enakim. Bolj varno in zanesljivo je to delo opravljati še le na spomlad, zlasti, ako se je seme predkalilo. Krajne okoliščine, se vé, morajo tudi tu biti sadjerejcu postavodajavec.

Mehka semena se sejejo žitu enako. Priporočuje se sicer, da naj se ne seje pregosto, vendar pa naj se po mislih g. P. Schirnhofera s semenom ne skopuje, ker se pri pregostem plodu lahko bolj šibka drevesca iz gredic populijo. Pri sadenju orehov pa je treba že večje pozornosti, ker le-ti zastavijo že koj s pričetka precej močne koreninice. 4, 5, tudi 6 palcev narazen naj se sadijo. Tudi na to je paziti, kako globoko da seme položimo. Pri jabelčnih in hruševih peškah je dovolj $\frac{1}{2}$ paleca; kajti seme ima že samo po sebi to natorno lastnost, da si išče zemlje. Koščene peške (češnje, češplje, slive, breskve itd.) vendar morejo globokješe v tla, ker potrebujejo za kalitev več zemeljske vlage.

Da nam semena miši ne pojedó, je dobro, da jih pred setevjo namočimo nekoliko v gnojnico; dobro je tudi, ako moremo okoli

gredic, ali pa okoli celih drevesnic $1\frac{1}{2}$ čevelj globok prekop narediti, kar zabranjuje kertom, mišim, hroščem itd. podzemeljski vhod v škodo.

(Dalje prih.)

Metelko

v

slovenskem slovstvu.

4. Redoma in vzlasti marljivo je razlagal slovenščino bogoslovcem. S kolikimi težavami se je boril novinec, samouk, brez pripravne knjige, — si nekoliko lahko mislim; komaj pa bi človek verjel, kako so po tuje vzobraženi učenci nasprotovali časih učitelju „pokmetške krajinšine“, kakor se je klical tedaj jezik slovenski. Koptati je jel ledino; lomil je, bi djal, trudoma kamnje, da bi zidal poznej slovenskemu jeziku dostojno poslopje. Nabiral si je dobrih slovenskih besedi, izrekov in pregovorov; poslušal v ta namen rad koj prve učence, ki so mu, doma iz raznih krajev, prosto smeli povedati kako dobro in resnično (gegründete Bemerkungen).

Učil je brez pripravne knjige. Da bi vzel si slovensko Vodnikovo, se je morebiti nekoliko bal; učni jezik na liceji je bil nemški, „Pismenost“ sicer le za prve šole, vendar — na njeni podlagi bi ves nauk bil naraven in naroden. Izvolil si je toraj slovnico Kopitarjevo, ktero je priporočal slušateljem svojim, da ne bi treba bilo preveč pisariti, ter je — množé jo in spopolnovaje — le sim tertje kaj narekoval. Tako je pa koj s prva slovenski nauk v tuji obleki Slovencem glasil se tuje, ker pisana je slovnica Kopitarjeva po nemški. Tudi je preobširna v nekterih delih, n. pr. o pravopisji itd. Razlagal je Metelko najprej nekoliko o Cirilu in Metodu, nekaj o slovstvu slovenskem, potem pa je učil slovnico samo, vzlasti na široko o pravopisih.

Na mnogih krajih piše Kopitar o raznih slovanskih pisavah (Alphabet, Buchstabenschrift, Orthographie, Schreibewesen), posebno str. XX—XXVIII. — Kolikor enojnih glasov, toliko enojnih znakov — to je pravilo, po katerem mora sestavljen biti vsakteri čerkopis, da se more imenovati pravopis. Po njem se je ravnal Kiril, ki je gerški alfabet pre naredil in za slovanski jezik pomnožil s potrebnimi znamenji. Kako so delali pa latinski abecedarji? Tudi latinica ima v sebi premalo pismen za jezik slovanski. Pa ne da bi bili po gerškem vzgledu primerno pomnožili abecedo latinsko; jeli so sestavljati in po svoje obračati latinske čerke tako, da je vstala velika pa brezpravilna razkolnija v pisavi med Slovani, ki so poprijeli se latinice. Pisarili so po svoje Kranjci, Dalmatinci, Hrovatje; Čehi, Poljci, Lužičani, — in celo posamesni pismarji